

373.5:6

Ե-78

Ա. Պ. ՇՈՒԽՆ

Դ Պ Ր Ո Ց Ի
ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԿԱՑՄԱՆ
ՈՒՂԻՆԵՐՆ ՈՒ ՁԵՎԵՐԸ

ՁԵՎՈՒՑՈՒՄ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԿԱՑՄԱՆ
1930 թ. ՈԳՈՍՏՈՍԻ 11-Ի I ՀԱՄԱՌՈՒՄԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐՈՒՄ

373.5

Ե-78

1931

ՅԵՐԵՎԱՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ

0 120 - 10

Ա. Պ. ՇՈՒԻՆ

73.5

78

78

Դ Պ Ր Ո Ց Ի

ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԿԱՑՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐՆ ՈՒ ՁԵՎԵՐԸ

(Զեկուցում կրթության պոլիտեխնիկացման 1930 թ.
օգոստոսի 11-ի առաջին համառուսական
համագումարում)

ՅԵՐԵՎԱՆ

1931

18 SEP 2013

52.191

Դ Պ Ր Ո Ց Ի

ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԿԱՑՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐՆ ՈՒ ՁԵՎԵՐԸ

(Զեկուցում կրթության պոլիտեխնիկացման 1930 թ.
նոյեմբերի 11-ի առաջին համառոտակամ
համագումարում)

Կրուպսկայայի զեկուցումից և ընկ. Ստեցկու վոդ-
ժույնի խոսքից հետո, վորով պարզում եր պոլիտեխնիկ-
մի տնտեսական-քաղաքական նշանակությունը, կարիք
չկա նույն այդ կողմի վրա կանգ առնել: Կարիք չկա նաև
պատճառաբանել զեկուցման թեզիսները, վոր ձեզ տրբ-
ված են: Իմ նպատակն ե պոլիտեխնիկացման քաղաքա-
կանության և դործնականի սկզբունքային խնդիրները
զննել, հարցերը նշել, պատասխանել այդ հարցերին, այն
դիտումով, վոր դա իբրև ներածություն ծառայի մեր
ժողովուսավորության ամբողջ սխառեմի պոլիտեխնի-
կացման ուղիներն ու ձևերը համագումարիս կողմից
դործարար քննարկման յենթարկելիս:

1. ԻՆՁՈՒ ՔԻՉ ՀՍՋՈՂՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՆԵՆԲ ԴՊՐՈՑԻ ՊՈԼԵՏԵԽՆԻԿԱՑՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ

Առաջին հարցը, վոր աշատեղ կարուկ ե ամենայն
վճռականությամբ պետք ե զննել, դա այն ե, թե ինչպե-
ժեզ մտա՞նք Միություն մեջ այնքան քիչ հաջողություն-
ներ:

24392-59

ՊԵՏՂԱՏԻ ՅՊԱՐԱՆ

ներ ունենք և այնքան քիչ նվաճումներ ենք արել ժող-
լուսավարության սխառմի պոլիտեխնիկացման ասպա-
րիզում: Այդ հարցին պետք է տալ ուղղակի և բացթող
պատասխան: Հայտնի յե, վոր դեռ 1920 թ. յողու-
սավորության մասին տեղի ունեցած առաջին համա-
թիուքենական կուսխորհրդակցութեան ժամանակ, կըր-
թութեան պոլիտեխնիկացման մասին Ն. Կ. Կրուպը-
կայայի թեզիսների նկատմամբ արած իր դիտողու-
թյունների մեջ վ. Ի. Լենինը գրում է.—

«Անսլալման առաջադրել ամենապաղ անցինել պոլի-
տեխնիկական կրթութեան, կամ, ավելի ճիշտ, անհա-
պաղ իրագործել մի շարք՝ այժմ և իսկ մատչելի քայլեր
դեպի պոլիտեխնիկական կրթութեանը»:

Այդ քայլերը Լենինն հասկանում էր այսպես.—

ա) Այցելել մոտակա ելեկտրոկայանը՝ անել դասախո-
սութեանը և փորձեր տեղում. կատարել
գործնական աշխատանքներ, վոր հնարավոր են
ելեկտրականութեան հետ. անմիջապես մշակել
մանրամասն ծրագիր (մեկ այցելութեան համար.
5, 10 դասախոսութեան կուրսի համար. 1, 2 ամ-
սում և այլն):

բ) Նույնը—յուրաքանչյուր տանելի դրված խորհտրե-
տեսութեան մեջ:

գ) Նույնը—տանելի դրված գործարանում:
Գոեքոյի հետ միասին:

դ) Բոլոր ինժեներներին, համալսարանի ֆիզմաթ. ֆա-
կուլտետն ավարտողներին մօրիլիզացիա անել՝
ելեկտրականութեան, պոլիտեխնիկական կըր-
թութեան մասին դասախոսելու և գործնական
աշխատանքները ղեկավարելու համար:

ե) Կադմակերպել պոլիտեխնիկ կրթութեան վերաբեր-
յալ թանդարաններ, դնացքներ, շտեկնավեր և
այլն:

(Ընդգծումներն ամեն տեղ Լենինինն են):

Այս դիտողութեանը մեջ Լենինը տվել է ցարդ
անդերադանցելի՝ պոլիտեխնիկականութեան բովանդա-
կութեանը: Մեզ մոտ «իմաստուններ» չատ կան, փորոնք
փորձում են վորոշել պոլիտեխնիկի մի կութեանը՝ մոռա-
նալով, վոր Լենինն այդ մասին տվել է սպառող ցուց-
մունքներ:

Նույն այդ դիտողութեանը մեջ Լենինը գրում
է.—

«Յերկրորդ աստիճանի դպրոցների (12—17) խըն-
դիրն է.—տալ իր դործին լիակատար հմուտ, վարպետ
դառնալու լիովին ունակ և (փոխարինել) գործնակա-
նապես պատրաստված փայտագործ, կյուսն, փալա-
նագործ, և այլն, այնպես, սակայն, վոր այդ «արհես-
տավորը» ունենա լայն ընդհանուր դարգացում (իմանա
այսինչ կամ այնինչ դիտութեանների հիմունքները:

Ճշգրիտ ցույց տալ՝ ինչ (լինի կոմունիստ, ճիշտ ցույց
տալ՝ ինչ պիտի իմանա)՝ ունենա պոլիտեխնիկական
ըրջանայեցութեան և պոլիտեխնիկական կրթութեան
հիմունքներ, սկզբունքներ: Այսինքն՝ ա) հիմնական
գաղափար ելեկտրականութեան մասին (ճիշտ նշել՝
ի՞նչ) բ) ելեկտրականութեան կիրառումը մեքենական
արդյունաբերութեան մեջ. գ) նույնը՝ քիմիականի նը-
կատմամբ. դ) նույնը—ՌԽՍՖՍՀ. ելեկտրոֆիկացիայի
պլանի մասին է. հաճախ առնվազն 1—3 անգամ ելեկ-
տրական, գործարան, խորհատկութեանը. զ) իմա-

նա դուրստեանութեան հիմունքները և այլն. ժանրա-
մասնորեն մշակել իմացությունների միևմիտումը»:

Պետք է ուղղակի ասել, վոր այն, ինչ լինինը գրել
է 1920 թ. մեր տնտեսութեան քայքայման շրջանում,
կորհրդային Միութեան առաջ ծառացած մեծագույն
փորձությունների շրջանում, մենք մեր ժողովուս-սխա-
տեմի կառուցման գործնական աշխատանքներում դեռ
մինչև հիմա չենք կատարել:

Ի՞նչն է պատճառը:

Շատերը այդ բացատրում են նրանով, վոր արդյու-
նաբերությունը տարիներ շարունակ քայքայման մեջ
էր, ուստի և մենք չեյինք կրող ծավալուն Ֆրոնտով
կովել պոլիտեխնիկոմի համար, վոր մենք ստիպված ե-
յինք մինչև վերջերս տնտեսել դպրոցից՝ արդյունաբե-
րութեան համար:

Դա, անշուշտ, կարող է նշանակութուն ունենալ:
Սակայն, այդ ընկերները, վոր աշխատում են բոլոր
պատճառները վերածել միայն դրան, սկզբունքային
մեծ սխալ են գործում, քանի վոր անտեսում են սուբ-
յեկտիվ մոմենտը, մոռանում են, վոր դա մեր գործ-
նական աշխատանքներում մի բաց է:

Վորն է ժողովուստավորութեան սխտեմին մերարերող
վերջին կուսխորհրդակցութեան վորոշումների իմաս-
տը: Այդ վորոշումների իմաստն այն է, վոր առաջին
և յերկրորդ կուսխորհրդակցությունների միջև ընկած
30 տարվա կորուստը յետ բերենք, վոր դպրոցական աշ-
խատանքի իրական ուղին, հիմնական գիծը լինի պո-
լիտեխնիկոմ՝ դպրոցի կապը արտադրութեան հետ:
Ժողովուստականների գործնական աշխատանքներում իս-
կապես միայն խոսքով են կովել պոլիտեխնիկոմի համար

և պաշտպանել են յերկրորդ աստիճանի տնտեսող
դպրոցը, իբր թե, հանուն պոլիտեխնիկոմի շահերի:

Պետք է ուղղակի ասել, վոր պոլիտեխնիկոմի հա-
մար մեր վարած կովում վոշ-լենինյան շատ բան կար:
Այդ կովում չկար պարզ և վորոշ պատկերացում պոլի-
տեխնիկոմի մասին, չկար խորհրդային իրական պայ-
մաններին հարմարեցրած պլան: Գործնական կյանքում
տարիներ շարունակ կովի ենք մղել մեր ժողովուստա-
մի առաջավոր տիպերի դեմ. վոշ միայն ժողովուստը
նրան եյին այդ առաջավոր տիպերն անտեսում, այլ նաև
տնտեսական որդանները, արհմիությունները:

Մենք այդ տեսանք առանձնապես կատարյալ ձե-
վով ՀԱՄԽ-ի հին դեկավորութեան մոտ, վորը հարել
էր Գաստեականութեանը և վորը բոլորովին չէր պատկե-
րացնում և չէր ըմբռնում, թե բանվոր դասակարգը պո-
լիտեխնիկոմի պայքարի ասպարիզում ի՞նչ խոշոր խըն-
դիրներ ունի: Ժողովուստականների գործնական աշխա-
տանքներում չկար պայքար հանուն պոլիտեխնիկոմի՝
վորպես կոմդաստիարակութեան բաղադրիչ մասի,
չկար բոլոր կազմակերպությունների գործադրյուն-
ների միասնություն և, վերջապես, չկար մասնակցի
կազմակերպված շարժում դպրոցի պոլիտեխնիկացման
շուրջը:

Գործնականում հետեւում եյին սոսկ ուսուցողական
լողունդներին, թերադնահատում եյին դաստիարակչա-
կան աշխատանքները, պահանջում եյին, վոր խորհրդ-
դպրոցը «ցածից նշան բռնի» իսկ ով ժողովուստեմի
առաջավոր սղակներն եր պաշտպանում, ով ֆարգործ-
ուսն եր պաշտպանում, ով կոլեբրիտդպրոցն եր պաշա-
պանում՝ վորպես հիմնադրյուր, վորից պիտի սկսվի

բաւն պալիտեխնիզմի զարգացումը, ու պայքարում եր
բառուստուցողական յերկրորդ աստիճան դարձրել գեմ,—
նրան մեղադրում եյին կուսակցութեան գծից չեղելու
մեջ:

Ահա թե ինչո՞ւ, ընկերներ, մենք այս համադու-
մարին պարզորոշ դասակարգային, պոլիտարական գիծ
պետք է բռնենք այն հարցի նկատմամբ, քե ինչ է պո-
լիտեխնիկ կրթութեանը, և մասնաճիւղին կազմակեր-
պեմք համուն պալիտեխնիզմի մղելիք մեր կովի շուրջը:

Ինչի՞ համար պետք է կովել.— ահա այն հարցը,
վոր մենք այստեղ առանց սեթեվեթանքի, առանց ման-
վածապատրոհն վիլիստիայելու պետք է պարզենք և
այնպիսի պատասխան տանք, վոր հասկանալի լինի յու-
րաքանչյուր պրոլետարի համար, յուրաքանչյուր բան-
վորուհու և կոլտեստուհու համար:

Մեզ մոտ այնպիսի դրութիւն է ստեղծուել, վոր
կյանքը, յերկրի տնտեսական զարգացումը ներքին անհը-
րաժեշտականութեամբ պահանջում է պոլիտեխնիկ
կրթութիւն: Մեր ժողովուստները մեր հիմնական
տնտեսական—քաղաքական խնդիրները լուծելու կովում
փոխանակ, այսպես ասած, առաջավոր մասը լինելու,
այնպիսի վիճակումն է, վոր մենք ամեն ոք, ամեն ժամ
ճեղքվածք ենք տեսնում այն բանի մեջ և, թե ինչ պետք
է տա այդ սխտեմը, և այն բանի միջև, թե՛ ինչ նա
փաստորեն տալիս է:

Պատճառներից մեկն էլ այն իրողութիւնն է, վոր
մենք յետ եմք ընկել ժողովուստներին վերակառուցման
հարցում, վոր այդ սխտեմը չի հարմարեցված ուղիա-
լիստական վերակառուցման խնդիրներին:

2. ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊՈԼԻՏԵԽՆԻ ԿԱՑՈՒՄ Ե ՊԱՆԱԶՈՒՄ

Բերենք մի քանի թվեր՝ ցույց տալու համար, վոր
ներկայումս պոլիտեխնիկացման հարցը զարգացման
անհրաժեշտ հետեւանքով է, վոր կյանքի յն կոչ-
վում է:

Վերցնենք բանվորական կազմի, վորակյալ կադրե-
րի մեր պահանջի հարցը: Յեթե դեռ մի տարի առաջ
վորակյալ բանվորների պահանջը 1929—30—1930—33
թ. քառամյակի համար հաշվում եյին 800 հազար հո-
ւր, հիմա այդ թիվը քիչ է և չի պարունակում վորակ-
յալ բանուժի մեր բոլոր պահանջները: Հաշվի չի առնը-
ված մի շարք շրջանների պահանջները, ինչպես Մեծ
Ուրալի, Միջին Վոլգայի շրջանի, Միջին Ասիայի պա-
հանջները, ինչպես նաև դոյութիւն ունեցող արտադը-
րութեան ընդարձակման պահանջները: Բացի այդ՝
բոլոր ձեռնարկութիւնների նկատմամբ ել հաշվի յն
առնված բանվորների բնական պակասորդը միայն:
Ըստ Միութեան ժողտնտեսութեան վրջին ոտուղիք թը-
վերի՝ 1930—31 թ. փոխանակ 208 հազարի, ինչպես
հնգամյակի ճշտված պլանումն եր նշված, մենք ունեք
ունենք 320 հազար վորակյալ բանուժի: Ըստ Աշխտող-
կոմատի տվյալների՝ մենք համարյա ամբողջովին ըս-
պառել ենք յերկրի վորակյալ բանուժը: Ըստ Կենտվիճ-
վարի տվյալների, վորակյալ բանուժ պատրաստող
պրոֆիկուրներում առ 1-ը հունվարի 1930 թ. յեղել են
32 հազար հոգի: «Ուստանովկա» մետաղագործական
կուրսերում սովորում են 4 հազար հոգի, տեքստիլ
կուրսերում՝ 3 հազար: Պետք է շեշտել, վոր այդ կուր-
սերի պատրաստութեան վորակը ցածր է:

Փարզործուհները մեր պետութեան սոցիալ-քաղաքականութեանը համապատասխանող կրթութեան հիման կան ձեւն են: Պետք է ասել, վոր նրանք վերջին տարիներում շատ դանդաղ են ծափարվում և բնավ չեն համապատասխանում այն պահանջներին, վոր առաջադրում է մեզ սոցիալիստական վերակառուցումը: 1930 թ. վետրվարի 15-ին մենք ունեյինք ընդամենը 178 հազար սովորող: Այդպիսով՝ Փարզործուհների միջոցով մենք կարող ենք բավարարել մեր ժողովրդական առող պահանջների միայն 20—25 տոկոսը:

Իսկ յերբ վերցնում ենք հաջորդ ողակը, ապա տեսնում ենք, վոր արդյունաբերութեանը դեռ պակասում է 69 տոկոսով միջին տեխնիկական և 68 տոկոս ինժեներական կադր: Ահա թե ինչու պոլիտեխնիկացման հարցը, աշխատավորութեան ամբողջ մասսայի պոլիտեխնիկ կրթութեան հարցը—դադարիլ է այլևս պրոքրեմ լինելուց, նա կյամքի պիտի կոչվի ամբողջ փրոմտով, նոր կադրեր պատրաստելու ամբողջ գծով:

Յեւ վ յեթե մենք, ընկերներ, դրան ավելացնենք մեր տնտեսութեան անարտադրական կորուստը, վոր առաջացել է բանուժի արտադրութեանը չհարմարացնելուց, ապա կտեսնենք, վոր մեր ամբողջ զարգացման կյանքի վերակառուցումը պոլիտեխնիկ հիմունքներով, պոլիտեխնիկ կադրերի պատրաստումը—դա մի դործ է, վոր մեր յերկրի սոցիալիստական կառուցման պատվան դաճում էիմնական ներդրամքի բնույթ ունի:

Յեւ իսկապես, մենք ունենք ամերիկական տվյալներն այն կորուստների մասին, վոր արդյունաբերութեան մեջ առաջացել են բանուժի անարտադրատ լինելուց: Դեռ 1919 թ. Հովվերի հանձնաժողովն ստուգել է,

վոր նոր բանվորի հարմարվելը նոր արհեստանոցում նստում է 50 դուլար, սովորածինը՝ 150 դուլար: Այդ հանձնաժողովի հաշիվներով, մետաղարդյունաբերութեան կորուստը, բանուժի շարժունութեան բացակայութեան հետեւանքով, հասնում է տարեկան 200 միլ. դոլարի, իսկ ամբողջ ժողովրդական տարեկան մոտ 2 միլիարդի: Ըստ ամերիկացի Հարտաբաղետ Ալեքսանդրի հետադատութեան, հին աշխատանքին վերադարձողին նորից վարժեցնելը նստում է—վորակյալ բանվորին—20 ուրբ., յենթավարժին—40 ո. թեւրավարժին—70 ուրբ., սեւագործին—10 ուրբ. և դրանցից յայնին՝ 20 ուրբ.:

Մենք, ընկերներ, դժբախտաբար այդպիսի ընդհանուր տվյալներ չունենք մեր արդյունաբերութեան մասին: Մենք մեր արդյունաբերութեան կորուստների ուսումնասիրութեան մեջ ել յետ ենք ընկել: Բայց այն առանձին փաստերը, վոր կան մեր դործարաններում, վորտեղ նոր սարքավորում է դործի դրված և նոր՝ բավարար վորակ չունեցող բանուժ է աշխատում, —ցույց են տալիս, վոր մենք տվյալ դործարանի բոլոր հնարավորութեանները չենք ռդատագործում, ուստի և մեծ կորուստներ ենք ունենում:

3. ԻՆՉ Ե ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԶՄԸ

Մեր կուսժրադրի ձեւաբանումն այն մասին, թե պոլիտեխնիկ կրթութեանը ծանոթութեանն է կարեւորաբար աւտադրութեանն յայնին՝ տեղականապես և դործնականում—այդ ձեւաբանումը մենք մեր իրական պայմաններում պետք է կոնկրետացնենք և տարեց-տա-

րի կերպովն է կյանքում։ Մեր ժամանակամիջոցը շատ
օահմանապակ է՝ ամբողջ ժողովուստիստեմն իրապես տո-
լիտեխնիկացնելու համար՝ բառիս լայն իմաստով, այ-
սինքն՝ այդ սիստեմնի մեջ ընդգրկելով վոչ միայն դըպ-
րոցները, այլ և ամբողջ արտադրողական աշխա-
տանքները։

Մենք պետք է վճռական կոխվ մղենք պոլիտեխնիզ-
մի ելուծյան ազավաղումների դեմ։ Այդ ազավաղում-
ները մեզ մոտ և՛ տեսանակում և՛ գործնականում յեր-
կու խմբի կարելի չե բաժանել։

Դրանցից առաջինը «ձախ» թեքումն է, վորի ներ-
կայացուցիչն է ընկ. Վահանյանը։ Նրա պոլիտեխնիզմը
գալրոցական առաջին տարիքի համար վերանում է բո-
լորովին, նրա պոլիտեխնիզմը վերաբերում է միջին ու-
ղակին։ Դա Մարքս-Լենինյան պոլիտեխնիզմի սիստեմի
կատարյալ աղճատումն է։ Նա գալրոցը բոլորովին լու-
ծարքի չե յենթարկում և ձուլում է ալյալ ժամանա-
կաշրջանի գործարանի հետ։

Սակայն մեր պայմաններում դա այնուամենայնիվ,
դիսավոր վտանգը չե։ Դիսավոր վտանգը ներկայումս
պոլիտեխնիզմի աջ ուղորտունիտական հասկացողու-
թյունն է՝ վորպես բառային պոլիտեխնիզմ, վորպես
յուրատեսակ ենցիկլոպեդիզմ։

Այս «պոլիտեխնիզմը» «հագեցված» է խոսակցու-
թյամբ արտադրության մասին, նրա ծրարերն ել են
խոսում արտադրության մասին, սակայն գործնակա-
նում քնավ չեն ծանոթանում արտադրության։ Այդ «պո-
լիտեխնիզմը» յերբեք կապ չունի Մարքսի և Լենինի
պոլիտեխնիզմի հետ։

Դրա հակառակ կա վերացական պոլիտեխնիզմ,

վորը արտադրական պրոցեսները վերածում է ընդ-
հանուր ֆորմալների։ Այս դեպքում նույնպես հեշտու-
թյամբ կարելի չե օայթաքել և ընկնել բառային աւուց-
ման գիրկը։

Շատերը պոլիտեխնիզմը հասկանում են, վորպես
բաղմարվեստյան վարժույթների գումար և նախնական
մասնագիտացում։ Սա ևս արմատապես սխալ է, վորով-
հետև պոլիտեխնիզմը աշխատանքի տարբեր ճյուղերի
վարժույթների ուսումնասիրությունը չե։ Մեր ամբողջ
ժողովուստիստեմի պոլիտեխնիզմը գալրոցի ու կրթու-
թյան կապն է կոնկրետ արտադրության հետ, վոչ քե-
արտադրության հետ առհասարակ, այլ կոնկրետ ար-
տադրության հետ, ալյալ արտադրական շրջապատի
հետ։

Պոլիտեխնիզմի յերկրորդ ուղին յերկխաների ար-
տադրական աշխատանքն է՝ ուղղված յերկրի տնտեսա-
կան-ըտադրական խնդիրների իրադործման վրա, սըվ-
յալ դեպքում՝ հնգամյակը չորս տարում իրագործելու
վրա։

Յերրորդ՝ կրթական հիմնարկը պետք է մտնի ձեռ-
նարկության արտադրական և տնտեսական պլանի մեջ։
Զորրորդ՝ պոլիտեխնիզմը կրթությունը կոմունիստա-
կան ընդհանուր դաստիարակության մի մասն է, ուս-
տի հասարակական աշխատանքը, սոցչինարարությու-
նը, մասնակցությունը դասակարգային կռվին իր տեղը
պիտի ունենա։

Ակտիվ մեթոդները պոլիտեխնիզմի հիմնական ու-
ղակներն են։ Պատահական չեք, վոր ընկեր կրուպնա-
կայան նախադժերի մեթոդը համարեց պոլիտեխնիկա-
կան գալրոցի ուղղանական մասը։

Ձի կարելի պոլիտեխնիկմն Հաղտանի քաղաքականությանից, չի կարելի միայն նրա տեխնիկական կողմը չեղտել: Այդ անհրաժեշտ և այստեղ կարուկ ասել, վորովհետև մենք չենք կարող պոլիտեխնիկմն ուսանց ճարտարապետների, գյուղատնտեսների և այլն մասնագետներին՝ դպրոցում անց կացնել: Պետք է ի նկատի ունենալ, վոր այդ կարգի աշխատակիցներ ունենալու գեպքում փորձեր կարվեն պոլիտեխնիկմը բուրժուականորեն մեկնաբանելու, ուստի անհրաժեշտ և առանձնապես չեղտել, վոր պոլիտեխնիկմն ուսումնասիրում է վոչ միայն արտադրության տեխնիկան, այլ նաև նրա կազմակերպումը: (Յորդի կոնվեյերը և մեր կոնվեյերը տարբեր բաներ են: Գաստեմիլն այդ չի բմբռնում):

Այս սկզբունքներն յեղակետ ունենալով պոլիտեխնիկմի համար պայքարող լավագույն դպրոցների փորձը հետեւյալ ձևերն ու բովանդակությունն է ցուցաբերել սոցիալիստական կառուցման ներկա ժամանակաշրջանում:

1. Դպրոցն ամբողջով ձեռնարկության, խորհուրդատեսության, կոլտնտեսության: Ինչո՞ւ յենք մենք այդ հարցը դնում իբրև քաղաքակ. հարց: Այն պատճառով, վոր մենք դրանով վերացնում ենք բուրժուական ժողովուրդատեսի մնացորդները: Տերիտորիալ սկզբունքի վերացումով մենք անցնում ենք արտադրական սկզբունքին, վոր պոլիտեխնիկացման գործնական քայլերի հիմնական նախադրյալն է:

Դա չի նշանակում, վոր ձեռնարկությանն ամբողջով դպրոցը պիտի սպասարկի միայն այդ ձեռնարկության բանվորների յերեխաներին: Վո՞չ, դա սկզբունքորեն սխալ է: Տվյալ արտադրությունը կազմում է

դպրոցի լոկ տեանցը, նրա ծրագրային դրույթի հիմքը:

Տվյալ գործարանի բանվորներին պիտի ներգրավել դպրոցի բոլոր մեթոդական աշխատանքների մեջ:

2. Յուրաքանչյուր մասսայական դպրոց վորպես այդպիսին անհրաժեշտաբար պիտի ունենա ներածական կուրսեր այն արտադրության մասին, վորը դպրոցի հետ որդանապես կապված է:

3. Ֆարգործյութնամյակների, գյուղական դպրոցների, տարրական դպրոցների աշխատանքները պիտի հնարավորություն տան յերեխաներին մոտենալու արտադրությանը:

4. Արհեստանոց-լաբորատորիաներ, վոր պիտի գործարանի պլանի մեջ մտցված լինեն, դրանց լավ դրումը:

5. Սովորողների արտադրական աշխատանքը գործարանի արհեստանոցներում և ցեխերում:

6. Գործարանին վերաբերող հասարակական աշխատանքներ, դպրոցի մոբիլիզացիա, ձեռնարկության արտադրական պլանն իրագործելուն ոժանդակելու համար: Ինչպես քաղաքական, այնպես նաև ուսումնական և տնտեսական կյանքի կենտրոնը դպրոցի համար պիտի դառնա գործարանը, խորհուրդատեսությունը, կոլտնտեսությունը:

7. Դպրոցի աշխատանքը պիտի միաձուլվի ուրիշ լուսհիմնարկների աշխատանքների հետ, վորը վերջի վերջո տանելու յե դեպի մի կոմբինատ: Կոմբինատի հարցն այժմ և իսկ արդեն գործնականորեն դրված է: Մենք Լենինգրադում ունենք 15 ֆարգործու և ֆարգործյութնամյակ ստեղծող կոմբինատներ: Իվանովո-

ե յեղել դա: Դա յեղել է մանր, միանձեյա դյուղացիա-
կան տնտեսութեան աշխատանք, ուր յերեխան 100 տակ-
սով շահագործվել է: Հիմա այդ աշխատանքները հա-
մայնացման հոգին են մտնում, նոր տեխնիկայի ուժով
են վարվում:

Գյուղատնտեսութեան կոլեկտիվացման մեջ մենք
նոր աղբյուր ենք դնում կոլեկտիվ կոլտեխնիկ դպրոցի
համար: Ահա ինչու յերեխայի աշխատանքի սոցիալի-
տական կառուցման հարցը պետք է դնել ամբողջ ծավա-
լով: Այստեղ ֆարգործույթնամյակի պոլիտեխնիկ
աշխատանքի ծրագիրը քննելիս մենք պետք է հետևյալ
կոնկրետ հարցերին պատասխանենք.— ի՞նչ է սովորողի
աշխատանքը արտադրութեան մեջ, ի՞նչ բան են ուսում-
նա-արտադրական ցեխը և արհեստանոցը դպրոցում:
Մենք այս համադրումարից չպիտի հեռանանք առանց
այդ հարցերին պատասխան տալու: Չեղ րաժանված
թերթիկներում փորձ ե արված այդ հարցերին պատաս-
խան գտնելու, սակայն այդ փորձը շատ անկատար է,
պետք է ամենախիստ քննադատութեան յենթարկել այն,
աշխատանքի գործնական արդյունքները պիտի հաշվա-
ռու քննարկման յենթարկել և այսորվա հիմնական հար-
ցերին պիտի գործնական պատասխան տալ:

5. ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԶՄԸ ԺՈՂՈՒՍՍԻՍՏԵՍԻ ՏԱՐԲԵՐ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐՈՒՄ

Ամենահիվանդատ հարցերից մեկը, վոր շրջանային
կոնֆերանսներում և խորհրդակցութիւններում տրվել
է, դա այն է, թե ինչ գործնական քայլեր պիտի անել
դպրոցի պոլիտեխնիկացման համար այնպիսի վայրե-
րում, ուր արտադրական շրջապատ չկա: Պետք է բաց

ի բաց հայտաբարել, վոր այդպիսի վայրերում պոլի-
տեխնիզմի համար կոլեկտիվ հրաժարվելը— գինաթափու-
թյուն է: Սակայն միայն այդքանն ասելը բավական չէ:
Կոնկրետ կերպով ի՞նչ պիտի անել: Այդ հարցին մենք
կպատասխանենք այսպես— դպրոցը պոլիտեխնիզմի հա-
մար ավելի ուժեղացրած կոլեկտիվ պիտի մղի, այսինքն
պետք է նախադատարաստել և առաջամարտիկ լինել, ու-
րիշ թե քարշ գալ ապագա տնտեսական դարգացման պո-
չից, ապագա, վոր սակայն, շատ էլ հեռու չէ: Իսկ ի՞նչ
մատերիալի վրա: Մատերիալ պետք է փնտրել, գտնել,
պետք է ստեղծել, պետք է պայքարել արտադրական շրջ-
ապատի համար: Յեթե այն չկա, պետք է կաղմակեր-
պել պարզ աշխատանոց-արհեստանոցներ: Ինչպես էլ լի-
նի, առաջավոր տեխնիկայի արտադրական դպրոցների
դիտական հիմունքների ուսումնասիրութիւնը պետք է
լինի դպրոցում: Մեր արդյունաբերական և համատա-
րած կոլեկտիվացման շրջանների դպրոցները պետք է ող-
նութեան դան, պետք է ոժանդակելու կոնկրետ ձևեր
և ուղիներ գտնեն և դա հնարավոր է: Ինչո՞ւ մենք չենք
կարող աշխատանքի հրահանգիչները շրջիկ կադրեր.
շրջիկ աշխատասենյակներ ստեղծել: Այս բոլորը յերե-
վակայութիւն չէ, այլ հենց այն, վորի համար մենք
այդ շրջաններում պիտի կոլեկտիվ:

Ճիշտ է, ընկերներ, վոր խոսելով պոլիտեխնիզմի
մասին, մենք վերցնում ենք գյուղական դպրոցի «աղբո-
նոմացումը»: Կարծում եմ՝ դա ճիշտ չէ: Գյուղական
դպրոցի աղբոնոմացումը մենք պետք է դիտենք, վոր-
պես պոլիտեխնիկացման գործի մասերից մեկը: Պոլի-
տեխնիկացումն, անտարակույս, ավելի լայն է, քան
աղբոնոմացումը. սակայն դա բնավ չի նշանակում, վոր
մենք այժմ հրաժարվում ենք աղբոնոմացումից:

Մենք կովում ենք ազգանոմացման համար և դառնում ենք, վեր աղբ ունեակեալից մեր սուաշադրիմուքը։ Եւրոպական անբավարար և. մենք կապում ենք ազգանոմացումը պոլիտեխնիկացման հետ և իսկույն ստանալով իրական նյութական հիմք՝ զարգացի ազգանոմացման արդանական ներաճմանը պոլիտեխնիկանացման մեջ։ 1831 թ. դարնալը մենք սեննալու յենք Ս. Միլոթյունը։ Կաշտերում ամենի քան մեկ միլիոն ձիու ուժի տրակտորներ։ Իսկ դա արդեն նյութական հիմք և տարրական դպրոցի պոլիտեխնիկացման, և վոչ թե միայն դպրոցներում։

Նաև, վոր պոսղացի յերեխաներին հաժարան բերեն ֆար-
գործուն :

ի և կարևոր և քաղաքի և գյուղի բոլոր սիպի դպրոց-
ների համար արտադրական աշխատանքի պոլիտեխնի-
կական միմիումը տալ: Իսկ մենք այդ միմիումը գեո-
չունենք:

Դպրոցի պոլիտեխնիկացման մեթոդը մեկ և ամբողջ
սխեմին համար: Այդ մեթոդի ելությունն այն և, վոր
դպրոցի մատչելի յուրաքանչյուր արտադրական պրո-
ցեսս պիտի դիտվի պոլիտեխնիկմի տեսակետից, այսին-
քն պիտի լինի. ա) ենթադետիկ բազա, բ) նյութերի
տեխնոլոգիա, գ) արտադրանք պատրաստելու քեղա-
նակ, դ) աշխատանքի կազմակերպություն:

Ուսումնասիրելով արտադրության մատչելի պրո-
ցեսները՝ դպրոցը մի կողմից պիտի այդ պրոցեսի սկզբ-
բունքները կապի տնտեսության մյուս ճյուղերի ար-
տադրական պրոցեսների հետ, մյուս կողմից՝ համայն
կարուկ տարբերություն ունեցող պրոցեսները, ինչպես
նաև արտադրական ուժերի զարգացման տարբեր ուղի-
հանները և դրանով տա ամբողջ արտադրության սխե-
մին քիչ թե շատ ամբողջական պատկերը:

6. ԴՊՐՈՑԻ ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԿԱՑՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Պոլիտեխնիկական դպրոցի կառուցումը ապահովող
հիմնական պայմանները նախ և առաջ այն են, վոր մենք
այս համագումարում պարզեցինք բոլոր այն դրոժնական
ձեղերը, վորոնց կառչելով կարելի էլիներ բանվորա-
կան մասսաների շարժումը հոգևոր պոլիտեխնիկմի կազ-
մակերպել: Խնդրի առանցքը հենց այդ և:

Այժմ բանվոր դասակարգի մեջ մեծ հետաքրքրու-
թյուն կա ժողովուրդի տնտեսական սկզբունքներով վերա-

կառուցելու դրոժի նկատմամբ: Ժողովուրդանների և
արհմիությունների դժբախտությունն այն և, վոր մենք
չենք գտել մասսաների շարժումը կազմակերպող և նը-
րանց շահագրգռությանը նպաստող կազմակերպչական
ձեղեր:

Կամավորական բանվորներին, կուլտ-բանակայիննե-
րին խնդիրը պոլիտեխնիկացման դրոժում, ձեռնարկու-
թյաննների բանվորներին կամավոր չեֆության խնդիրը
դպրոցներին նկատմամբ, պոլիտեխնիկացման ոժանդա-
կադ բանբերիչադներին խնդիրը, ձեռնարկություններին
կալտ-քաղաքական աշխատանքներում պոլիտեխնիկա-
կան սեկցիա ստեղծելու խնդիրը-այս բոլորը մասսանե-
րի շարժումը պոլիտեխնիկմի շուրջը կազմակերպվելու
ձեղեր են: Պետք և ի նկատի ունենալ, վոր միայն գոյու-
մենք չենք կարող պոլիտեխնիկ դպրոց կառուցել: Ահա
թե ինչու այս համագումարում պետք և հաշվի առնել
բոլոր նվաճումները այդ ասպարիկում:

Յերկրորդ պայմանը՝ դա սովորող նոր սերնդի ու-
ժերի կազմակերպումն և պոլիտեխնիկմի համար մղվող
պայքարի շուրջը: Մենք ունենք այժմ 4 միլիոնանոց
պիտենրական կազմակերպություն և 3 միլիոնանոց կոմ-
յանքի կազմակերպություն: Այդ կազմակերպություն-
ները տարեց տարեի աճում են: Այդ մասսաներին պետք և
դպրոժնական լոգունդներ առաջադրել՝ կովելու պոլի-
տեխնիկմի համար: Այս ուղղությամբ պետք և հնարներ
պահել, առաջարկներ անել, թե ինչպե՞ս կարելի չե տ-
րադ պոլիտեխնիկացնել մեր դպրոցները: Յեւ անձամբ
մենք կարեվորություն եմ տալիս պիտենր-կազմակերպու-
թյան № 1 հրամանի, վոր վերաբերում և պոլիտեխ-
նիկմի և ընդհանուր կրթության համար մղվող կովում
հարթակման անցներուն:

Բանվորները, մանկավարժները, անտեսարարները պետք է մեծապես ուշադրութեամբ վերաբերին այդ գործին, վորովհետեւ հնարավոր չէ պոլիտեխնիկացուել առանց մասնագ ունեղի ակտիվ մասնակցութեան:

Յերրորդ պայմանը՝ պոլիտեխնիկացման գործի աշխատավորների կազմերն են:

Այստեղ կարեւոր սկզբունքային խնդիրն այն է, վոր մանկավարժի կողման ըովանդակութեանը փոփոխման է յենթարկվում դպրոցի և արտադրութեան ներձուլման հետևանքով: Մեզ մոտ մասնագետներն ել-ինժեներներ, դուրստնտներ, տեխնիկներ-պետք է դպրոց մտնեն և մենք այդ կազմերն ել մանկավարժ պիտի դարձնենք: Սա հարցի մի կողմն է:

Հարցի մյուս կողմն այն է, վոր մենք վորտեղայ բանվորներից հարվածայիններ պիտի առաջ քաշենք դպրոցական դործնական աշխատանքների, աշխատանքային դաստիարակութեան համար, դպրոցական ուղ-հետանոցներն ու արտադրական աշխատանքները դեկտ-վարելու համար, և այլն:

Մենք այստեղ հաշվի պիտի առնենք այն փորձերը, վոր կատարվել են ատանձին ձեռնարկութեաններում՝ մանկավարժական կրթութեան սխտեմը կապակցելու արտադրութեան հետ: Վորտեղ է տալած, վոր մենք բանհամալսարաններում մանկավարժական ֆակուլտետ պիտի կազմակերպենք:

Ինչո՞ւ մենք այժմ և յեթ չենք կարող հարց դնել, վոր մանկավարժութեան մեր «վոսկի ֆոնդը» պիտենր-պեկավարութեանը պետք է ուղտադործել: Մենք այժմ ունենք 100000 պիտենր դեկավար, մի տարուց հետո այդ թիվը կկրկնապատկվի: Իսկապես վոր դա մի վոսկի դրամագլուխ է: Ինչո՞ւ մենք չենք կարող գործն աշխարհ

կազմակերպել, վոր այդ կազմերին շարունակ դպրոցից և նորոնց պոլիտեխնիկ մանակավարժի նոր բորձը վորտեղ տանք:

Վերջապետ պետք է գործնական քայլերի գիմել գո-լութեան ունեցող մանկավարժական կազմերն ածրող-թովին պոլիտեխնիկացնելու: Մենք պետք է գործն աշխ-պես կազմակերպենք, վոր յերկու տարում այդ աշխո-տանքը վերջացնենք: 1930-31 և 31-32 թ. մենք գոյու-թեան ունեցող մանակավարժական կազմերը պիտի պո-լիտեխնիկացնենք հատուկ ծրագրով, վոր մշակված է լուրջաբանչյուր ակալի դպրոցի համար հենց իրենց ման-կավարժների ակտիվ մասնակցութեամբ: Այս տարվա-նից (30-31) պետք է բեկուժ մացնել գոյութեան ունե-ցող կրթութեան սխտեմի բառային ուսուցման մեջ՝ առանց ուղտակու, թե յե՞րբ կհասնեն առաջին կուրսից սովորած մանակավարժական կազմերը: 1931 թ. հուն-վաթին ավարտող ուսանողներին պիտի ոժտել պոլի-տեխնիկ վիտութեանների մինիմումով, վորպեսզի նը-րանց մոտչելի լինի արտադրութեանը և յերբ նրանք մանեն արտադրութեանն ածրացված դպրոցները, կո-րադառան յրացնել և խորացնել իրենց պատրաստու-թեանը:

Սիայն այդ ձեվով կարելի յե վճուել կազմերի հար-քը: Կահավորման և դասական պիտույքների մոտին չեմ խոսի, այդ մոտին թեղիսների մեջ բազա-կան մանրամասն տալած է: Կանցնում բալար կազմակերպութեանների պոլիտեխնիկացման աշխո-տանքների միտանական պլանի հարցին: Տնտես-բարների, արհմիութեանների, կոմյերիա. կազմակեր-պութեան և ժողուահիմարկների պոլիտեխնիկացման աշխատանքների միտանական պլանի յոգունդը դաստարկ հնչումն չէ:

Ահա իմ առաջ դրված և Սիբիրի շրջանի գաղութներին պոլիտեխնիկացման պայմանագիրը, վոր ստորագրել են Սիբիրուստրուսը, արհմիությունների խորհուրդը, Սիբիրականտորհը, ԼԿՑՄ-ի մարդկոմը, Սիբուգուտրեսուրը և Սիբիրի մարզային կոլտնտխութունը: Յեռկարծում եմ, վոր այդ պայմանագիրը գործնական մեծ արժեք ունի. նա կատարելության գաղաթնականոր չե. սակայն այդտեղ շատ պարզ նշված են յուրաքանչյուր կազմակերպության պարտականությունները: Որինակ՝ մարզային արհմիութուրդը պարտականություն է ստանձնում 30-31 թ. առաջ քաշել և պատրաստել 400 հոգի վուլկանայ բանվոր՝ վորպես աշխատանքի ղեկավարներ և հրահանգիչներ. 4000 յերեսա թուշակով և նյութական օժանդակությամբ ապահովել: Մարզային Ժողտնտխորհը յուր շինարարության ծրագրի մեջ է մտցնում Փարգործուների և գործարանային յոթնամյակների կառուցումը յուր բոլոր կահավորությամբ ու սարքավորումով: Այդ պայմանագիրը լավ նշում է աշխատանքի գործնական ձեվը, վոր մենք պաշտպանում ենք՝ ի հարկե՝ համապատասխան յրացումներով և քննադատությամբ:

Այս համադումարի նախապատրաստական աշխատանքների պրակտիկանց հուլյց ավելց, վոր մենք կարող ենք միասնաբար աշխատել: Այն հանձնաժողովներն ու շտաբները, վորոնք այս համադումարը հավաքեցին, ինչպես և շրջանային խորհրդակցություններն ու կենտրոնները-գրանք բոլորն էլ արդեն դարձել են միտանական պլանի աշխատանքների սաղմեր և կենարսններ: Պետք է այդ աշխատանքները շարունակել նոս հետագայում:

ՍՏՈՒԳԻՉ ԹՎԵՐԸ ԴՊՐՈՑԻՆ

Թեպիսներում այս հարցն ընդհանուր ձեվով է դրված: Բոլորիդ հայտնի յե, վոր մեզ մոտ ժամանակամիջոցը կարճացված է, վոր պոլիտեխնիզմի կոռիվը պիտի կոնկրետացվի: Այս տարվանից պետք է աշխատել, վար մեր գաղութները բոլորն էլ պոլիտեխնիկացման ըստադիչ թվերն ունենան: Կոլտնտխինարարության պլաններում պոլիտեխնիկացման հարցին պիտի կարեվորադասյն բաժին հատկացնել:

Դպրոցն առաջին հերթին ի՞նչ հարցերի մասին պիտի ստուգիչ թվեր կազմի: Յերեսաների արտադրական աշխատանքի կազմակերպման մասին, գործարանի, խորհտնտեսության և կոլտնտեսության կապի մասին, դաստառական կազմի պոլիտեխնիկացման մասին, մանկավարժների ձեռներեցության և ստեղծագործության մասին այդ ասպարիզում, նոր ծրագրերի մասին, վարոնց պիտի մասնակցեն բանվորները, կոլտնտեսագիտները, ճարտարագետները պոլիտեխնիզմի արտագրական բողայի սարքավորման մասին և այլն:

Այս բոլոր հարցերը պետք է ամենայն գործնականությամբ դրվեն ամեն մի դպրոցի կողմից: Համադումարից անմիջապես հետո մենք պետք է դպրոցներին տանք այդ ստուգիչ թվերի գործնական մեթոդական մշակումներ հաշի առնելով վորձը և համադումարում տեղի ունեցած վիճարանությունները:

ՍՏՄՐՑՈՒՄՈՎ ՅԻՎ ՀԱՐՎԵՍԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹԱՆԵՆԸ ԳԺՎԱՌՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Պոլիտեխնիզմի կազմի ուղին լի յե մեծ դժվարությաններով: Մենք չունենք բավականաչափ նյութական

բազա: Դու հիմնականն է, պլանավորը: Այդ դժվարա-
թյունները հաղթահարելը հնարավոր է և անհրաժեշտ:
Մեր լավագույն դպրոցները ապացուցել են, ժող կարե-
քն յն այդ դժվարությունները հաղթահարել: Այսպեղ
կարող են ոգնել սոցմրցութը, հարվածայնությունն ու
մամուլը: Մամուլը մեծ դեր խաղաց այս համագումարի
փողմաներում, և այդ պետք է այտանդ
բարձրագույն տակ: Մամուլի շնորհիվ եր, վոր պլի-
տիկնիդմի այս համագումարի մասին իմացան քա:
միայն լուսաշխատավորները, այլ նաև տնտեսարարնե-
րը, արձիւթյունները: Այս համագումարը վերածվեղ
քաղաքական անցքի, և մենք այտանդ համագումարում
պետք է ասենք, վոր մամուլը մեծ բարոյական պտտա-
խանատվություն ունի համագումարի վորոշումները
մտտաների մեղ տարածելու և մաստաներին պոլիտիկ-
տիկացման շուրջը համախմբելու գործում: Մենք ողի-
թացքը յուր բոլոր դժվարություններով հանդերձ պետք
է մամուլի հսկողության տակ դենք, վորպետի մա-
մուլը հարվածի բյուրոկրատներին և չիտուիկներին,
գործնք կխանդարեն պոլիտիկնիկացման գործին:

Պետք է պոլիտիկնիկացման գործի համար արգում
ձախսերը հավասարեցնել մեր հիմնական ներդրումնե-
րին, մեր կապիտալ ձախսերին: Այդ է թելադրում ներ-
կայիս սոցլիտարությունյան ամբողջ ընթացքը:

Մենք պետք է սուր պայքար մղենք աղ վտանդի դեմ
պոլիտիկնիկացման գործում:

Անհրաժեշտ է մաստային մորիլիդացիայի չնթարկել,
համախմբել բոլոր ուժերը:

Մեր այս համագումարը վերջինը չէ: Հաջորդ հա-
մագումարին մենք գեկուցումներ կլսենք պոլիտիկնի-

կացման առադրիզում կատարած մեր դարծնական նվա-
ճումների մասին և վոչ թե պոլիտիկնիկացման տեսա-
կան հարցերով կգրադվենք: Մենք այն ժամանակ կա-
նենանք ճարտարապետների, դյուղատնտեսների անկա-
րեժիկոնների կադեր, վորտնք մեր նվաճումների մա-
սին պիտի գեկուցեն (ճալահարություններ):

Յեղրալիկման իտալ. ինձ հարց են աղել պոլի-
տիկնիկ դպրոցի տիտլ ընութադրի մասին:

Պոլիտիկնիկ դպրոց մենք անվանում ենք այն դըղ-
րացը, վորտեղ կա սովորողների իրենց արտադրական
աղխատանք, վորտեղ դպրոցը կապված է արտադրու-
թյան հեա, վորտեղ դպրոցի սուտմնական արհեստա-
նագները տնտեսական ձեռնարկության արտադրական
պլանի մեղ են մտցված, վորտեղ դպրոցն ամբողջու-
թյամբ տվյալ ձեռնարկության կատարած տնտեսական
պլանի մեղ է առնված, վորտեղ աղխատող մանկավարժ-
ները կադերերը կապված են այն արտադրության հեա,
վորին կցված է դպրոցը, վորտեղ տվյալ արտադրու-
թյունը հանդիսանում է դպրոցի մեթոդական ծրագրա-
յին առանցքը:

Մեր պոլիտիկնիդը հասարակական-դասակարդա-
յին բնույթ ունի և կապված է աճող սերնդի կոմունիս-
տական դաստիարակության հեա:

Յերկրորդ հարց.—«Ձեր կարծիքով արտադրական
դեխերը չեն նպատտի արհեստավորականության»: Յեա
կանեյի, վոր, ճիշտ մտանցման դեպքում, չեն նպատտի:
Մենք լավ գործ կարելի յն փաշցնել. այնպեա եղ պոլի-
տիկնիկ աղխատանցը կարող է այլատելի արհեստա-
վորականությամբ: վորպետի այդպեա չլինի, մեր մաս-
նաղետ-դեկավարները պետք է մանկավարժական պտտ-
րատականություն ունենան, վոր ոժանդակել կարենան

գալրոցի պոլիտեխնիկացման դործին, մյուս կողմից՝ պետք է ճիշտ մտաեցում ունենան ղեպի արտադրական-ուսումնական ցեխերը:

Ինչ է ուսումնական-արտադրական ցեխը: Ուսումնական-արտադրական ցեխը ձեռնարկության կազմի մեջ — դա մերձեցումն է արտադրության, դիտարկող քայլն այդ ուղղությամբ, վորից հետո ամբողջովին պիտի ներձուլվեն արտադրությանը:

Յերբորդ հարց. — «Գիտակցաբար է, թե՞ պատահա՞մբ, վոր կոմունալ յոթնամյակի մասին ղեկուցման մեջ է թեղիսներում խոսք չկա»: Յարդործյոթնամյակի է կոմունալ յոթնամյակի մեջ սկզբունքային տարբերություն չկա: Սա մի առանձին տիպի, յուրահատուկ գալրոց չէ: Թեև կոմունալ յոթնամյակն արտադրական շրջապատից բոլորով վորոշ առանձնահատկություններ ւնի, սակայն քանի վոր այդ ուղղությամբ բաւարար փորձ չունենք, ուստի չի կարելի առաջին համադրումարում տալ նրա մանրամասն բնութագրերը: Սակայն կոմունալ յոթնամյակը նույն ուղին է բռնիւ, ինչ ֆարգործյոթնամյակը: Հարցը միայն այսպէս կարելի չէ ղենել:

Հարց են տվել, թե առաջին աստիճանի աշխատանոցների վիճակն ինչպե՞ս էլինի, յերբ նույն շենքում մի քանի նվազ պարապմունք կա: Այդպիսի դեպքում, իմ կարծիքով, ամեն մի դասարան պիտի վերածել աշխատանոցի: Հետագա շինարարության պլանում պիտի մտցնել հատուկ աշխատանոցներ կառուցելու հարցը:

Հետեւյալ հարցն է՝ «կարելի՞ չի ուսյունական արհեստանոցներ բաց անել, վորոնք սպասարկելին մի քանի գալրոցների»: Վոչ միայն կարելի չէ, այլ անհրա-

ժեշտ է. և յես իմ թեղիսներում հարցն այդպէս էլ դրեալ եմ, վոր շրջաններում պոլիտեխնիկ սարքավորման բաղաներ ստեղծվեն:

Մի հարց էս. «Գալրոցի ամբացումն արտադրությանը ինչպե՞ս պիտի լինի, յերբ մի շրջանում գործարանը մի հատ է, իսկ գալրոցները 5, 6, 7. կամ յերբ քաղաքի մի գործարանի դիմաց տասնյակ յոթամյակներ կան»: Այդպիսի պայմաններում գործարանը յուրաքանչյուր գալրոցի համար պիտի լինի արտադրական բաղա: Այդտեղ, իհարկէ, դժվար է պոլիտեխնիկմի բոլոր տարրերը լիովին անցկացնել: Ուստի ստիպված կլինենք ավելի տնտեսաբար ղենել ուսանողների ուսումնական-արտադրական պրակտիկայի խնդիրը, վորովհետեւ մենք կաբող ենք այդ նվազիստ փոքրիկ գործարանը ճշմել երկրորդների բաղմության ծանրության տակ:

Այսպիսի դեպքում դանաղան կոմբինացիաներ պիտի անել, հերթեր սահմանել և այլն: Սակայն վոչ մի ժամանակ չի կարելի գալրոցներից միայն մեկն ընտրել և նրան մենաշնորհ տալ՝ մենակ ոգտվելու գործարանից:

Վերջին հարց (փոքր հարցերը յես բաց եմ թողնում). — ճարտարապետները, մանկավարժները, գյուղատնտեսները և բանվորները յե՞րբ կստանան Լուսժողկոմատից մեթոդական նյութեր աշխատանքի ձեւերի, տեսակների, ծրագրի, ուսուցման վերաբերյալ և այլն: Ընկերներ, թույլ տվեք ասել, վոր մենք մինչև հիմա ծրագրերի խնդրում ղնացել ենք նեղ հիմնարկային ուղիով: Մենք կաղմում ելինք նեղ ծրագրային-մեթոդական հանձնաժողովներ, փոքրութիւլ անձերից կաղմ-Պած, վորոնք տալիս ելին նպատակային դրույթներ և ծրագրեր: Փոխանակ ուսուցչական կոլեկտիվի ամբողջ

մաստան ուղտադործերու, մենք սահմանափակվում ենք միայն
խոշորիկ կարեկալիներով: Այժմ, յերբ պոլիտեխնիկ
պարտքեր պրոբլեմը ամենայն ուժով մեր ապագայի դու-
րան է բաղխում, ապարտաի, վոր իր գործնական աշխա-
տանքներում չաա խոցեր ուներ, — այժմ մեր մեթոդա-
կան աշխատանքները ձեռքերը արմատապես պիտի փո-
խենք: Մենք պետք է ուժեղացնենք միասնական մեթո-
դական ղեկավարությունը: Լուստողկոմը պիտի դառնա
մեթոդական աշխատանքի մարտական կենտրոնը, չաա-
րը, վորը դպրոցական աշխատավորների ամբողջ
մաստան պիտի ուղտադործի, բոլոր մանկավարժներին
դործի պիտի քաշի:

Իսկ այն կոնկրետ հարցին, թե ծրագիրը յե՞րբ պիտի
պարս դա, յես կպատասխանեմ, վոր ֆարգործյութնա-
յակները ծրագիրը ձեզ կարվի այս համադրամարմ: Զեզ
կտրվի նաև դյուզական և քաղաքային տարրական
դպրոցների ծրագիրը, վարից դուք կիմանաք, թե ինչ-
պես է Լուստողկոմը կալել պոլիտեխնիկ դպրոցի հա-
մար: Պոլիտեխնիկ աշխատանքի ծրագիրը դուքս է յե-
կել և ձեզ տրված պետք է լինի:

Այս համադրամարմն հեղինակավոր սեկցիա կընա-
րենք, վորը կքննի այդ ծրագիրը, — ահա թե ինչո՞ւ
մենք այն տպել ենք «Политехнический труд в школе»
Քուրսայի № 6—7-ում:

Անցնեմ յեզրափակման: Այստեղ յես մի քանի բառ
միայն պիտի ասեմ:

Նախ՝ վիճարանություններին մասնակցեցին տվելի
բան 40 հոգի: Այդ վիճարանությունները ցույց տվին,
վոր գործնական աշխատանքի մեծ ծարավ կա:

Յերկրորդ՝ բոլորովին ցայտուն արտահայտվեց պա-

լիտեխնիկ դպրոց կառուցողների գործնական միասնա-
կամբը, վոր կազմված է բանվորներից, ճարտարա-
պետներից, մանկավարժներից, արհմիութենականնե-
րից, անտեսարաններից և կոմյունիստիստներից: Դա
այն ուժն է, վոր բոլոր վիճարանությունների մեջ իր
միասնականությունը հանդես յեկավ: Յեզ դա այս հա-
մադրամարմնի նվաճումներից մեկն է: Յերրորդը և ամե-
նագլխավորն իմ կարծիքով այն է, վոր այս համադու-
մարմն մենք ամենայն վճռականությամբ կարող ենք
ասել, վոր մեր հասարակայնության բոլոր ճյուղավո-
րությունները, վորոնք մասնակցում են պոլիտեխնիկ
դպրոցի կառուցման, պոլիտեխնիկ կրթության ձեռքերի
ուղիների գործնական և սկզբունքային հարցերի
մասին հիմնական տարածայնություններ չունեն, և
մենք բանաձեռքերը միայն ընդունենք:

Այդ ընդհանուր ֆոնի վրա առանձին յելույթներ
մեջ անվատահրեթյան շեշտ կար: Մի քանի ընկերներ
հայտարարեցին, թե գործողության ծրագիր չկա. սա-
կայն նրանք մոռանում են, վոր այդ ծրագիրն ընդուն-
վել է դեռ 8-րդ կուգհամադրամարմն, վոր Լենինը դեռ
1920 թ. իր դիտողությունների մեջ սպառիչ պատաս-
խան է տվել այն մասին, թե ինչպես պիտի կառուցել
պոլիտեխնիկ դպրոց:

Այդ անվատահրեթյանը մենք վճռական և խորա-
կիչ հակահարված պիտի տանք: Մերկացնել ուղորաու-
նիկմը գործնականում և թերահավատությունը դեպի
բանվոր դասակարգի ուժերը, դեպի պոլիտեխնիկմի
կառուցումը— դա մեր առաջին խնդիրն է: Թերահավա-
տները չեն տեսնում, վոր գործարաններում ահապին հե-
տադրություն կա դեպի այն խնդիրները, և մեզ մը
նում է այդ հետադրությունը կազմակերպել, մի
հունի մեջ դնել և ուղղել իր նպատակին:

Ոպորտունիզմի դեմ պիտի կարենալ լավ կռիւն, և վոչ թե «Պիոններական Պրավդա»-ի պէս, վորը ընկեր Պիստրակի վրա խիստ հարձակումներ և անում միայն այն բանից հետո, յերբ նա հրապարակով իր սխալները վաղուց արդեն խոստովանել եր: Այդպիսի կռիւլը շատ հեշտ բան է: Յես այս հայտարարութիւնն անում եմ վոչ միայն իմ կողմից, այլ կարծում եմ, վոր պիոններական Կենտրոնըն ել սրան կհամաձայնի:

«Պիոններական Պրավդա»-ն սխալ ձեւով լուրջնագ և հայտարարում.—«Կորչի դպրոցական արհեստանոցը»: Դպրոցական արհեստանոցներն ել կարելի չե ոգտագործել վորպէս ուղի դեպի պոլիտեխնիզմ: Յեթե ինձ հարցնեք, յես կասեմ, վոր արհեստի տարրերն ունեցող դպրոցը բառուստացողական դպրոցից լավ է: Սակայն սրանից չի կարելի ոպորտունիստական յեղրակացութիւն հանել, թե կեցցե արհեստանոցային դըւզրոցը.—գործին պիտի մոտենալ դեպիկտիկորեն: Յես կարծում եմ, վոր ընկ. Պիստրակը, իր սխալները խոստովանելուց հետո, հանդես կգա մեր համադումարին և տկտիվ մասնակցութիւն կցուցաբերի պոլիտեխնիզմի ոպորտունիստական ըմբռնման դեմ մղւող կռիւին:

Հիմա գլխավոր խնդիրն այն է, մերկացնել բառային պոլիտեխնիզմը, հարվածել նեղ արհեստավորականութեանը, վոր իբրեւ պոլիտեխնիզմ են հրամցնում: Վոչ մի բոպե չպիտի մոռանալ արտադրական աշխատանքը, կոնկրետ կապը արտադրութեան հետ: Վիճաբանութիւնների ընթացքում շատ արժեքավոր մտքեր ու առաջարկութիւններ արվեցին, վոր բանաձեւեր մշակող հանձնաժողովն ի նկատի կունենա, մանավանդ վոր ընկերներն արտահայտվեցին վոչ թե «առհասարակ պոլիտեխնիզմի մասին», այլ իրենց գործնական աշխատանքի ասպարեղի տեսակետից:

Իսկ ինչ վերաբերում է արտադրողական աշխատանքների պոլիտեխնիզմին, պիտի ասել, վոր մենք պիտի աշխատենք որդանապէս կապել մեր արտադրողական աշխատանքները դպրոցականի հետ՝ մտցնելով ընդհանուր տարրական կրթութիւնը, գործնական քայլեր անելով, վոր պոլիտեխնիկ յոթնամյա դպրոցը դառնա արտադիր տարրական կրթութեան դըւզրոց:

Ինձ թվում է, ընկերներ, վոր այս համադումարին մենք լուրջ քայլեր ենք արել դպրոցի պոլիտեխնիկացման համար և կարծում եմ, վոր մամուլը՝ այդ «վեցերորդ մեծ իշխանութեանը» մեծ աշակցութիւնը կտա դործին՝ մշակելով համադումարի վորոշումները և պրոլետարական հսկողութեան յենթարկելով նրանց (ծափահարութիւններ):

ԹԵԶԻՍՆԵՐ ԸՆԿ, Ա. Պ. ՅՈՒՆԻ

«Դպրոցի պոլիտեխնիկացման ուղիներն ու ձեւերը» գեկուցման.

1. Դպրոցի պոլիտեխնիկացման ընդհանուր սկզբունքային նշանակութիւնը և նրա դերը ժողտնտեսութեան համար կադրեր պատրաստելու դործում օպտաված են Ն. Կ. Կրուպսկայայի թեղիտներում:

Հնգամյակի վերջին, հանրապետութեան բոլոր դըւզրոցների հիմնական մաստայի պոլիտեխնիկացումը պետք է ավարտված լինի. ուստի պետք է անհաւաղ ծավալել աշխատավոր զանգվածների մեծագույն արշավը դպրոցի պոլիտեխնիկացման կռիւում:

Դպրոցի պոլիտեխնիկացման գործնական պլանը պետք է հասցվի յուրաքանչյուր դպրոցին, յուրաքան-

չյուր գարոց արդեն 30—31 ուսումնական տարում
պետք է ռեննա իր պոլիտեխնիկացման ստուգելի թվերը :
Յուրաքանչյուր հանրապետության, մարզի, գավառի,
չրջանի կուլտլինարարության բոլոր պլաններում դրու-
րոցի պոլիտեխնիկացման ստուգելի թվերը պիտի լինեն
այդ պլանների կարելիորագույն բաժինները, վոր պիտի
կազմված լինեն ամենալայն մասսաների մասնակցու-
թյամբ և պինն այդ մասսաներին պոլիտեխնիզմի կուլթի
համար :

2. Կուսակցության ծրագիրը սահմանում է պոլի-
տեխնիկ կրթությունը՝ վորպես տնտեսական և դործնա-
կան ծանոթություն արտադրության բոլոր գլխավոր
ճյուղերին : Այդ ծրագիրը պահանջում է, վոր ժողուս-
սխտեմի բոլոր ողակներում պոլիտեխնիկական կրթու-
թյունը լայն ծավալ ստանա, վորովհետե նա պոլիտեխ-
նիզմը համարում է ղենքերից մեկը, վոր պիտի վերաց-
նի դասակարգը, գյուղի և քաղաքի հակադրությունը,
մտավոր և ֆիզիքական աշխատանքի ճեղքվածքը :

3. Պոլիտեխնիզմի ներկա վիճակը դպրոցներում
բնավ գոհացուցիչ չէ : Պոլիտեխնիկ կրթության դործ-
նական իրականացման ամենից ավելի մոտեցել են
Փարբործուան ու Կոլյերիտ դպրոցը, վորոնց հատուկ
դրումն ապահովել է կապն արտադրության հետ, ինչ-
պես նաև անմիջական մասնակցությունը արտադրական
աշխատանքին : Մինչդեռ տարիներ շարունակ ժողուս-
որդանների կողմից այդ դպրոցները ղերվել են վոչ թե
վորպես ավանդարդ, այլ վորպես «ղիջում և շեղում
ժողուսսխտեմի նորմալ սխեմայից» : Բացի այդ՝ տըն-
տեսական օրգաններն ու արհմիությունները վոչ միայն
թերադնդհատել են Փարբործուաներն ու կոլյերիտ-
դպրոցները, այլ և սխալ գիծ են բռնել նրանց նկատ-

մամբ : Միևնույն ժամանակ մինչև վերջերս ել 2-րդ
աստիճանի դպրոցը սխոլաստիկ ուսուցման դատվար է
յեղել և արժատական վերակազմությունից հեռու յե
սլահել «պոլիտեխնիկ ղերքերի» պաշտպանության
դրոշի տակ : Դրա հետեվանքով չեն իրադրվել Փար-
բործուում և կոլյերիտ դպրոցում յեղած պոլիտեխնիկ
կրթության հնարավորությունները, ուստի և այդ
դպրոցներում ներթափանցել են պոլիտեխնիզմին խորթ
տարբեր (բառային ուսուցում, բաղմարհասություն
տեսության և դործնականի ամենորյա անընդհատ կապի
բացակայություն) : Այդպիսով Լենինի ղերկտվով «Պո-
լիտեխնիկ կրթության այժմ իսկ մատչելի քայլերն ի-
րականացնելու» մասին, արված 1920 թ. տնտեսական
քայլայման պայմաններում, դեռ մինչև հիմա մնում
են չկատարված՝ չնայած տնտեսությունը հետադայում
վոչ միայն նախապատերադյան մակարդակից անցավ,
այլ թեվակոխեց արմատական վերակառուցման շըր-
ջանը :

4. Պիտի ձեռնամուխ լինել Պոլիտեխնիկ կրթու-
թյունն իրականացնել ժողուս. սխտեմի ամբողջ ճա-
կատով : Այս դեպքում Փարբործուար, Փարբործյութ-
նամյակը և կոլյերիտ. դպրոցը պետք է դառնան մյուս
դպրոցների պոլիտեխնիկացման հիմնական բաղաներ :
Անհրաժեշտ է անմիջապես պոլիտեխնիկական հիմքերով
վերակառուցել մանկավարժական կրթությունը :

5. Քաղաքում պոլիտեխնիկացման պլանն իրագոր-
ծելու մեջ ղեկավար դեր պիտի ստանձնի Փարբործուար
ու Փարբործյութնամյակը : Ինչ չափով վոր Փարբործու-
սում կա և՛ արտադրական աշխատանք, և՛ ընդհանուր
տեսական կրթություն, — օլիտի աշխատել տեսական
ու դործնականը կապել օրգանապես՝ նախադեբի մե-

թողի և այն արդյունաբերական ճյուղի պոլիտեխնիկ ուսումնասիրության միջոցով, վորի համար տվյալ ֆաբրիկործուցող կադրեր և պատրաստում: Փաբրիկործուցող աշխատանքն այդ ասպարիզում իվերջո ապահովելու յե նաև իր հիմքի՝ ֆաբրիկործոյթնամյակի պոլիտեխնիկացումը:

6. Փաբրիկործոյթնամյակի պոլիտեխնիկացումը պործնականում այսպէս և լինելու:—

ա) դպրոցի կցումը ձեռնարկության: Առ 15-ը ուստ. 1930 թ. քաղաքի և վոչ մի դպրոց չախտի մնա տաւնց արտադրությանը կցված լինելու:

բ) Փաբրիկործոյթնամյակի ծրագրի առանցքը կազմելու յե տվյալ արտադրության ուսումնասիրությունը:

գ) Յուրաքանչյուր ֆաբրիկործ պիտի կազմակերպի ներածական կուրսեր:

դ) Կազմակերպել աշխատասենյակներ, վորտեղ յերեխաները կարողանան ծանոթանալ արտադրության տեխնիկային (փայտի, մետաղի և այլ նյութերի տարրական մշակման), վորը յերեխաների կառուցողական ունակությունները կարի և նրանց կմղի դեպի պլուտարոյթությունը:

ե) 5-7 խմբերի համար կազմակերպել արհեստանոց—աշխատանոցներ՝ կազմված արտադրական շրջապատի հետ, վորոնք կտան մեքենայական և քիմիական նյութերի մշակման պոլիտեխնիկական միմիումը և հնարավորություն կընձեռեն ըմբռնելու և ներգլխայի ոգտադրածման ձեւերը:

զ) Կազմակերպել բարձր խմբերի ուսանողների գործնական արտադրական աշխատանքներ թե՛ ֆաբրիկործուցող աշխատանոցներում, թե՛ ձեռնարկության ցեխերում:

է) Պազմակերպել հասարակական աշխատանքներ պործարանի շուրջը և դպրոցը գորակոչել ոգնելու ձեռնարկության արտադրական պլանի իրականացման գործին, մասնակցելու հասարակական քաղաքական կարևորագույն կամպանիաներին:

ը) Կապել իր աշխատանքը մյուս լուսհիմնարկների աշխատանքներին, վոր տանելու յե իվերջո դեպի սեաման միասնական կոմբինատը:

Փաբրիկործուցի և ֆաբրիկործոյթնամյակի աշխատանքների մեջ կապ և ծրագրային հաջորդականություն պիտի լինի: Պիտի լինի նաև պիտներական ջոկատի հետ միասին, ընդհանուր՝ տեխնիկական կայան, մանուկների և դեռահասների մեջ հասարակական և արտադրական աշխատանքներ կատարելու համար:

7. Գյուղական դպրոցների առանձնահատկությունն այն և, վոր սովորողների անմիջական մասնակցությունն և, նրն արտադրական աշխատանքին տվելի հնարավոր և, մինչդեռ արտադրության բազմաղանությունը ինչպես և արդյունաբերության առանձին ճյուղերն ուսումնասիրելու պայմանները նպաստավոր չեն: Ղեկավար ողակ պիտի հանդիսանան գյուղատնտեսական դպրոցները և պիտի հանդիսանան գյուղատնտեսական կայաններին յերիտադրոցները՝ մեքենատրակտորային կայաններին կից, վորոնք կառուցված են խոշոր մեքենայացված կից, վորոնք կառուցված են խոշոր մեքենայացված կից, վորոնք կառուցված են խոշոր մեքենայացված կից: Գյուղատնտեսական արտադրության հիմունքներով: Այդ տիպի դպրոցները պիտի դառնան դեռահասների և յերիտադրության աշխատանքների սոցիալիստական կազմակերպման վայրերը (անընդհատ արտադրական ուսուցում, վոր ունի արտադրության ընդհանուր ընթացքին մասնակցելու բնույթ և համընթացաբար նյութական արժեքներ և արտադրում): ուստի՝ անընդհատ արտադրական տարի, ծրագրերի կոմպլեքսայնության

և նախագծերի մեթոդների լայն դործադրութեան: Գյուղատնտեսական դպրոցը և կոլեքիտայդը միա-
ժամանակ պետք է ծանոթանան արդյունաբերական
արտադրութեան հիմունքներին, մանավանդ նրա այն
ճյուղերին, վորոնք սերտ կապված են գյուղատնտեսու-
թեան հետ (գյուղատնտ. մեքենաշինութեան, ելեքտրա-
կանութեան և այլն):

8. Գյուղական տարրական դպրոցի ամենակարևոր
խնդիրները և կրթութեան պոլիտեխնիկացման առաջին
փուլը հանդիսանում է դպրոցի ագրոնոմացումը, գոր-
ծնական կիրառումը բոլոր այն ձեռնարկումներին, վոր
նշված են Ռ. Ս. Ֆ. Ս. Հ. Ս. Ժողովուրդի 1929 թ.
սեպտ. 25-ի հայտնի դեկրետում, և վորոնց իրականաց-
ման տեմպերը Լուսբաթիներին և մյուս որդանների կող-
մից բոլորովին անբախտարար են: Տարրական դպրոցներին
կից միաժամանակ պիտի լայն ծավալ ստանան աշխա-
սենյակները՝ նույն խնդիրներով, ինչ ֆարգործյութնամ-
յակներին ստորին խմբերում: Տարրական դպրոցն իր
ագրոնոմացումը պիտի հիմնի առաջավոր գյուղատնտե-
սական տեխնիկայի վրա:

9. Թերահամալստ վերաբերվել այն դպրոցներին պո-
լիտեխնիկացման, վորոնք դառնում են ճառագանքում
վորտեղ արտադրութեան չկա, կամ կոլեկտիվացման
ցած տոկոս ունեցող գյուղական վայրերում, — դա
դուրս կապիտուլացիոնութեան է:

Ի հարկն այստեղ որոշելով պայմանները շատ ա-
վելի աննպաստ են քան ֆարգործյութնամյակի և խոշոր
կոլտնտեսութեան կամ խորհանոտնութեան կից դպրոց-
ներին մոտ. սակայն դա կարող է միայն պոլիտեխնիկաց-
ման մատչաւրն ու տեմպերը սահմանափակել, և վոր
թե հիմք ծառայել հրաժարվելու գործնական քայլերից

ժողուսավորութեան ասպարեզում՝ դրան ամենատար-
բակն և աննշան մատչաւրով:

10. Ի հարկն, դպրոցի պոլիտեխնիկացման ուղի-
ներն ու ձևերը պայմանավորված են նրա սոցիալ տըն-
տեսական և արտադրական շրջապատով, արտադրական
ուժերի զարգացման մակարդակով: Անպետք է բյուրո-
կրատիկ միտք կլինէր՝ այդ պրոցեսը վորեն միասնա-
կան սքեմի մեջ դնել: Պոլիտեխնիկացման մեթոդն այն
է, վոր յուրաքանչյուր արտադրական պրոցես, վոր
մատչելի չէ դպրոցին, դիտվեր պոլտեխնիկացման տե-
սակետից, այսինքն՝ ա) եներգետիկ ըստայի, բ) նյու-
թերի տեխնոլոգիայի, գ) արտադրանքի մշակման յե-
ղանակների դ) աշխատանքի կազմակերպութեան տեսա-
կետից: Ուսումնասիրելով արտադրութեան անմիջորեն
մատչելի պրոցեսները (ինչքան ել նրանք թվով սահմա-
նուկալ լինեն) դպրոցը մի կողմից կապ է հաստատում
այդ պրոցեսների հիմնական սկզբունքների և տնտեսա-
կան մյուս ճյուղերի արտադրական պրոցեսներին միջև,
մյուս կողմից ծանոթանում այդ պրոցեսներին տարբե-
րութեաններին և դրանով ապրիս է ամրոշվ արտադրու-
թեան քիտեմի ճիշ թե շատ ամրոշական պատկերը:

Այս դեպքում յուրաքանչյուր դպրոցի համար պար-
տաւոր է այն պոլիտեխնիկական միւնիթումը, վորի մա-
սին Լենինը գրել է. այն է՝ «ծանոթութեանը ելեքտրա-
կանութեանը և նրա գործադրութեանը տնտեսութեան
կանադան ճյուղերում ճիմիտական և մեքենական ար-
դյունաբերութեան հիմնական պրոցեսներին, գյուղա-
տնտեսութեան հիմունքներին»:

11. Պոլիտեխնիկ դպրոցի կենսաշրջմանը մաս-
նակցող կազմակերպութեանները պիտի հասուկ ուշա-
դրութեան դարձնեն, վոր պոլիտեխնիկի տարբեր

արդարացնելում ամբարտաճախէն Սխալ կէիներ կարծել, թե ԲՏՈՒՀ-ների և տեխնիկումների բաժանումն ըստ արտադրական ճշուղների՝ նշանակում և տահմանափակել նեղ արհեստավոր տեխնիկներից ճարտարապետներ պատրաստելով: Պրոլետարական պետութեան ժողովուստիստեմը հենց նրանով եւ տարբերվում և բուրժուականից, վոր նա ամենանեղ մասնագիտացման մեջ անգամ պոլիտեխնիկացում և մտցնում:

Սոցիալիզմի կառուցողը, ինչպիսի նեղ մասնագետ եւ նա լինի, չի կարող չհասկանալ իր դործի որդանական կապը սոցիալիստական կառուցման ամբողջ դործի հետ: Ահա թե ինչո՞ւ պետք է հետեւողական և վճռական կերպով իրականացնել ընդհանուր և քաղաքական գիտելիքների հիմնական միմիմումը տեխնիկումների սովորող սիստեմի մեջ:

Ներկայումս շատ ավելի քան յերբեւ, միջին արհեստային և բարձրագույն կրթութեան համար պոլիտեխնիզմի նախապայմաններ են ստեղծված հանձինս անընդհատ արտադրական պրակտիկայի և որդանական կապի արտադրութեան հետ:

12. Բոլորովին անբավարար համարելով պոլիտեխնիզմի ասպարիզում յեղած գիտական—հետազոտական աշխատանքները, անհրաժեշտ և մարտական խնդիր առաջադրել. այդ ասպարիզում վճռական ընկում կատարել: Այդ ընկումը կատարելու համար դործի պիտի քաշել ժողովուսհիմնարկների սիստեմում դանվոյ պրոլետ ուսանողութեանը, մարքսիստական մանկավարժութեան ասպարիզում աշխատող ամբողջ գիտական կոլեկտիվը, ուսուցիչներին, պիոներներին, գյուղատնտեսներին, տնտեսարարներին արհեստատեղորներին և այլն:

13. Բացի դպրոցի պոլիտեխնիզմից՝ պետք է անմիջապես ձեռնարկել արտադրողական պոլիտեխնիկ դաստիարակութեան հիմնարկների ցանցի դարգացման դործին և դրանով կոմունիստական դաստիարակութեանը ծավալել նաև չկազմակերպված յերեխաների մասսայի վրա:

Այդ նպատակով պետք է յուրաքանչյուր պիոներական ջոկատին, դպրոցին, խրճիթ—ընթերցարանին, ժողովրդական տանը, վերանորոգվող արհեստանոցին, կոլտնտեսութեանը, խորհատնտեսութեանը, կոմունային, բնակընկերութեաններին, աղումբին, բանվորական ընկերութեաններին և այլն կից հիմնել բոլոր յերեխաներին և դեռահասակներին մատչելի մանկական տեխնիկական կայաններ, վոր կհավորված լինեն տեխնիկայի ասպարիզում կատարվող աշխատանքների հիմնական և տարրական դործիքներով:

Գյուղական պիոներ—ջոկատներն ու դպրոցները պետք է կազմակերպեն չջիկ աշխատանքայիններ՝ սպասարկելու համար այն գյուղերին, վորտեղ հնարավորութեան չկա տեխնիկական կայաններ կազմակերպելու:

Բոլոր Բազա—դպրոցներին կից պիտի կազմակերպել մանկական տեխնիկական կայաններ, վորոնք դպրոցի արհեստանոցներն ոգտադործում են տրտադպրոցական աշխատանքների համար (աշխատանք յերեխաների հետ, անհատական և հեռակա կոնսուլտացիաների հետ, տեխնիկական մրցութեան խմբակտեխնիկայի մասին, տեխնիկական մրցութեան խմբակտեխնիկայի մասին, արդյունաբերութեան և դյուղատնտեսութեան յերեխաներին վերաբերյալ կարճատեւ կոլաբեր և այլն):

14. Դպրոցի պոլիտեխնիկացման հիմնական պայ-

մանն ե՛ս ստեղծել լայն մասսայական շարժում այդ գործի շուրջը:

Յուրաքանչյուր գործարան պետք է կատարի Համ-կոմկուսի Կենտկոմի դիրեկտիվը՝ «Ձեռնարկութուն-ների չեֆության մասին դպրոցների նկատմամբ»:

Այդ չեֆության կոնկրետ ձեւերն են. —

ա) սարքավորման ընտրություն, արհեստանոցների հիմնում, անցում ուսումնական արտադրական ցեխե-րի կազմակերպման.

բ) վորակյալ բանվորների կամավորական ըրիզադ-ները կազմակերպում, վորոնք անմիջորեն պիտի մաս-նակցեն մանկավարժական աշխատանքներին (յերեսա-ների աշխատանքների ղեկավարությունն արհեստանոց-ներում, տեխնիկական խմբակների ղեկավարություն, արտադրությունն ուսումնասիրող եղակուրսիաների ղեկավարություն և այլն).

դ) ճարտարապետ-տեխնիկներին ներգրավում ար-տադրական, ներածական կուրսեր կազմակերպելու (ա-շակերտների համար) և ուսուցիչներին արտադրության ուսումնասիրության գործում ոգնելու համար և այլն:

Նույն ձեւով վարվել խորհանդեսություններում և կոլանտեսություններում: Ձեռնարկություններն ու կոլ-անտեսությունները պետք է մշտական հսկողություն ունենան դպրոցի աշխատանքների ամբողջ ընթաց-քի վրա:

15. Առանց օտլորոցների իրենց ակտիվ մասնակի-ցությանը դպրոցի ամբողջ մանկավարժական աշխա-տանքներին՝ պիտե՞րական և կոմյերկտական կազմա-կերպությունների ղեկավարությամբ՝ պոլիտեխնիկ դպրոցի կառուցումը հնարավոր չէ:

Գործարանների կոմյերիտ բանվորությունը, Գաւ-

գործուս աւարտած կոմյերիտականները պետք է պո-լիտեխնիկ դպրոցի կառուցման գործում հնարադիտու-թյուն հանդես բերեն: Պոլիտեխնիկ արշավը պոլիտեխ-նիզմի համար, վոր պիտի տեղի ունենա 30 և 31 թ. պետք է յերեսիաների միլիոնավոր զանգվածներին կազ-մակերպել Պոլիտեխնիզմի պայքարի համար, դպրոց-ներում մանկական տեխնիկական կայաններ ստեղծելու համար, տեխնիկական խմբակների լայն ջանք ծավալե-լու համար, վորակյալ բանվորները և մասնագետները տեխնիկական խորհրդատուներ և խմբակների ղեկա-վարներ ընտրելու համար:

16. Կարևորագույն խնդիրներից մեկն է մանկա-վարժական կադրեր պոլիտեխնիկացման դարձր մասնա-գետների ղեկավարությամբ: Այդ նպատակով մանկա-վարժական կրթության ռեֆորմը պետք է անմիջապես սկսել և ապահովել, վոր 30/31 թ. սովորողներն աշ-խատելով արտադրության մեջ, ունենան պոլիտեխնիկ գիտելիքների միջինում: Անհրաժեշտ է 2 տարվա ըն-թացքում (30/31, 31/32) մանկավարժական կադրերի համար սահմանել պոլիտեխնիկ գիտելիքների միջին-մում: Այդ խնդիրն հաջողությամբ կիրադործվի ուսու-ցիչներին մասսայական շարժման և այդ գործի համար կազմակերպված բանվորական հսկողության պայմա-ններում: Այսինչ կամ այսինչ ձեռնարկությանն ամրաց-ված դպրոցի ուսուցիչը պիտի է տվյալ արտադրության ներածական կուրսերն անցնի:

Վորակյալ բանվորների մասսայական առաջընդա-մը մանկավարժական աշխատանքներին, մանավանդ աշխատանքի կազմակերպման դպրոցում, արտադրա-կան պրակտիկայի կազմակերպման և ուսումնական ար-

հետաժողովների ղեկավարման աշխատանքներին՝ պոլիտեխնիկ դպրոց կառուցելու կարևոր պայմաններից են:

Պոլիտեխնիկ դպրոց կառուցելու գործը պահանջում է մանկավարժական կրթության հետևյալ նոր ձևվերջ ծավալել.— ա) մանկավարժական կադրեր պատրաստել կուլտուրալում հանգես յեկող կուլտուրալականների և պրոֆեսիոնալ շարժման հիման վրա: բ) ստեղծել մանկավարժական կուրսեր, վոր ուղանալու կապված լինեն արտադրության հետ (բան-համալսարանների և կոլտնտ-համալսարանների մանկավարժական ֆակուլտետներ և այլն):

Գանի վոր դպրոցը պետք է առաջադրի ճանաչելու արտադրության մեջ, ուստի մանկավարժական կադրերի մեջ պիտի ներդրավեն արտադրության մեջ աշխատող մասնագետները, դա պահանջում է կուլտուրական վերելքը, կուլտ-հեղափոխության թափն ու տեմպերը:

Մասնագիտական տեխնիկումների (սուալին հերթին ինդուստրյալ և գյուղատնտեսական) և ԲՏՈՒՀ-երի ծրագրում պիտի լինի պոլիտեխնիկ մանկավարժական դասընթաց, և ուսանողության անընդհատ արտադրական պրակտիկայում պիտի ղրադվեն պոլիտեխնիկ գործնական աշխատանքներով (յերիտլմբակներում, գործարաններին ամրացված դպրոցներում և այլն):

17. Դպրոցի պոլիտեխնիկական կահավորումը դարձել է պոլիտեխնիկացման աշխատանքի նեղ տեղերից մեկը. այնինչ առանց այդ հարցի լուծման դպրոցի պոլիտեխնիկացման մասին յեղած բոլոր վերջումները կմնան վորպես դատարկ հնչյուն: Ուստի անհրաժեշտ է՝ ա) Դպրոցի ամեն մի աշխատանքայնի և արտադրական արհեստանոց-լաբորատորյաների համար ձեռք բերել պոլիտեխնիկ կահավորման միջիմում: բ) կադ-

մակերդել այդ կահույքի մասնաշաղկան արտադրության արտադրության: գ) սահմանել, վոր իբրև կանոն, տնտեսական կադմակերպությանները մասնակցեն դպրոցի կահավորման գործին: 30/31 թ. արդյունաբերության ստուգիչ թվերը հաշվի պիտի առնեն այս սակարիդում բեկում առաջ բերելու անհրաժեշտությունը: Պոլիտեխնիկ կահույք պատրաստող ձեռնարկությունները պետք է, բանվորական ուժեղ հսկողությունը, իրենց արտադրությունը մաքսիմալ չափով ծավալեն:

Պոլիտեխնիկ կահույքի արտադրությունը պետք է այնպես դրված լինի, վոր հնգամյալի վերջին գործարանային աշխատանոց-արհեստանոցները սակավված լինեն մեքենայական, քիմիական և եներգետիկ գործիքների հիմնական միջիմումով:

Անհրաժեշտ է արմատական բեկում առաջ բերել դատադրեր կադմելու գործում: Դատադրերը և դպրոցական պիտույքները պիտի լիովին համապատասխանեն դպրոցի պոլիտեխնիկացման գործին:

18. Դպրոցի պոլիտեխնիկացմամբ շահագրգռված բոլոր կադմակերպությունները և աշխատավոր մասնաճյուղի ստեղծագործական աշխատանքները պետք է ունենան գործողության միասնություն: Այս համագումարի նախապատրաստական աշխատանքներն արդեն ստեղծել են միասնական պլանով աշխատելու գործնական ձևվերջ: Այս համագումարը կադմակերպող շրջանային համաձայնագրություններ, բոլոր շահագրգռված կադմակերպությունների հետ միասին, պիտի շարունակեն իրենց աշխատանքները և վերածվեն անընդհատ գործող ուղիղ տիվ շտաբների, վորոնք թե՛ կենտրոնում և թե՛ տեղում պիտի անցկացնեն դպրոցի պոլիտեխնիկացումը:

Այդ շտաբների հենակետերը պիտի լինեն գործա-

բանների, խորհրդատեսությունների, կոլտնտեսությունների, կոլտնտեսական խորհուրդների պոլիտեխնիկական սեկցիաները:

19. Դպրոցի պոլիտեխնիկացման ճանապարհին մեծ դժվարություններ կան: Դրանց հաղթահարումը պահանջում է բոլոր ուժերի գերազույց լարվածություն, սոցմրցման ու հարվածայնության մեթոդների լայն ծավալում: Արդեն իրական արդյունքների հասած լավագույն դպրոցների վերջը ցույց է տալիս, վեր նույնիսկ ամենադժվար պայմաններում, յերբ արտադրական շրջապատ չկա, դպրոցը զգալի քայլեր կարող է անել պոլիտեխնիկացման գործում:

Գործարանները ու խորհրդատեսությունները պետք է դպրոցի հետ ունեցած իրենց կապի տեսակետից առաջավոր դիրքերում լինեն և իրենց հետեվից տանեն մյուս ձեռնարկություններին՝ պոլիտեխնիկացումն իրականացնելու համար:

Դպրոցի պոլիտեխնիկացումն ապահովում է նոր սերնդի կոմունիստական դաստիարակության գործի գրումը:

Պոլիտեխնիկացումը կիրականանա ուղորտունիղմի դեմ վճռական կռիվ մղելու դեպքում, պարզորոշ դաստիարակային գիծ տանելու դեպքում. դժվարությունները հաղթահարելու ուժերը մոբիլիզացիայի յենթարկվում:

<< Ազգային գրադարան

NL0226251

9-15 15 409.

165

52. 141

А. П. Шохин

Пути и формы политехнизации школы

Госиздат ССР Армении
Э р и в а н ь